ਮੂਕ ਉਚਰੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਖਟਿ ਪਿੰਗ ਗਿਰਨ ਚੜ੍ਹਿ ਜਾਇ ॥ ਅੰਧ ਲਖੈ ਬਧਰੋ ਸੁਨੈ, ਜੌ ਕਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਾਇ ॥ [੧]

ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖੁ ਦਇਆਲਾ ॥ ਨਾਨਕ ਤੁਮਰੇ ਬਾਲ ਗੁਪਾਲਾ ॥ [੨]

ਪਹਿਲਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਆਰੰਭ

ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨ : - ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਸੁਣਾਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ । ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਗੁਰ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਔਰ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰਵਨ ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ ਆਪ ਸੁਨੋ, ਸੁਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਆਪ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਨੋ । (੧) ਪਹਿਲਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਟਲ ਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਨਮਿਤ ਕਰਾਯਾ ਸੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਵਾਸੀ ਔਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀਓ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨਮਿਤ ਕੋਈ ਐਸਾ ਰਾਜ-ਸੂ ਜੱਗ, ਅਸਮੇਧ ਜਗ, ਹਵਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅੱਟਲ ਰਹੇ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਯਾ ਕਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ, ਸਾਨੂੰ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੁੰਜੀ ਸੌਂਪ ਗਏ ਸਨ । ਓਹ ਖ਼ਜਾਨੇ ਦਾ ਤਾਲਾ ਹੁਣਿ ਤਕ ਅਸਾਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ । ਹੁਣਿ ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਦੇ ਨਮਿਤ ਏਹੋ ਜਿਹ ਅਸਮੇਧ ਜਗ ਔਰ ਹਵਨ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਹਰ ਏਕ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮਲੇਵਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਅਪਨੇ ਸੰਨਬੰਧੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਵਾਸਤੇ । ਹੁਕਮ ਹੋਯਾ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਦ੍ਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ । ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਪ੍ਰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਜਾਏ । ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਦਿਕ ਪੰਜ ਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ । ਆਗਿਯਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਹਵਨ ਵਾਲੀ ਰਖੀ, ਧੂਪ, ਦੀਪ, ਕੁੰਭ, ਕਲਸ਼, ਨਾਰੀਅਲ ਰਖੇ ਗਏ ਔਰ ਨਾਲ ਭੁੱਲ-ਚੁੱਕ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰਖਿਆ ਗਿਆ । ਪਹਿਲੀ ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਔਰ ਦੂਜੀ ਦਫ਼ਾ ਕਲਗੀਧਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾ: ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ । ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣਿ ਕਰ । ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਓ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਮੈਂ ਆਠਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲੇ ਆਯਾ ਔਰ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ । ਅਠਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਾ ਗਏ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਤਨ, ਮਨ, ਬਦਨ ਨੂੰ ਜਲਨ ਜੇਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਖਿਮਾ ਕਰੋ ।

---

[੧] ਸ੍ਰੀ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ, ਪੰਨਾ ੪੭, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।

[੨] ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੨੬੦, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।

ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਯਾ ਕਿ ਹੇ ਰਾਜਨ ਤੂੰ ਅਸ਼ਮੇਧ ਜਗ ਕਰ, ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਜਲਨ ਹਟੇਗਾ। ਜੈਸਿੰਘ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ, "ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀਓ, ਅਸੀਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਰਜਵਾੜੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਅਸ਼ਮੇਧ ਜਗ ਕਰਾਉਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਕਿਥੇ ਹੈ ?" ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਯਾ, "ਰਾਜਨ, ਅਗ੍ਰ ਅਸ਼ਮੇਧ ਜਗ ਨਹੀਂ ਕਰਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਬਿਧੀ ਸੰਜੁਗਤ ਕਰਾ ਕੇ ਸਮਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖੁਲ੍ਹਾ ਲੰਗਰ ਕਰ। ਤੇਰਾ ਰੋਗ ਹਟ ਜਾਏਗਾ ਔਰ ਭੁਲ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਜਾਏਗੀ। ਸਾਖੀ ਹਵਾਲਾ ਗ੍ਰਿੰਥ 'ਗੁਰਮੁਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼', ਸ੍ਰੀਮਾਨ ੧੦੮ ਕਿਰਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਭਿੰਡਰਾਂ ਨਿਵਾਸੀ, ਹਵਾਲਾ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰ', ਪੰਨਾ੯੪ ਪ੍ਰ ਹੈ ।ਦਫ਼ਾ ੧੪੯।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀ ਹੈ ?

ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਵਾਲੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ ਪ੍ਰ ਇਸਥਿਤ ਹੋਕਰ ੪੮ ਘੰਟੇ ਦੀ ਵਕਤ੍ਰਤਾ (ਸਪੀਚ) ਹੋਣੀ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਘੜੀ ਲੰਬੀ ਵਕਤ੍ਰਤਾ ਬਰਾਬਰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਏਹ ਸਮਾਗਮ ਸਧਾਰਣ (ਮਾਮੂਲੀ) ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਡੇ ਉਚੇਚ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਸਜਾਵਟ ਦੁਵਾਰਾ ਤਥਾ ਮੰਗਲੀਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਕਰ ਜਿਤਨਾ ਉਚੇਤ ਹੋ ਸਕੇ, ਕਰਕੇ ਅਧਿਕ ਵਧਾਵਣੀ ਲੋੜੀਏ। ਏਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੀ ਸੰਸਾਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ੪੮ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਲੰਬੀ ਸਪੀਚ ਕਿਸੀ ਥਾਂ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦ੍ਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਗਤ ਭਾਗਤ ਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਕਿਤਨੀ-ਕੁ ਇਕਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਵਰਤੀ ਜਾਇਗੀ ਅਤੇ ਵ ਇਜਲਾਸ ਕਿਤਨੇ-ਕੁ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸਜਾਇਆ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਕਿਤਨੀ ਹੀ ਚੁਪ ਚਾਪ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰ ਏਹ ਤਾਂ ਸਚੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਕਸਾਰ ਇਸਥਿਤ ਹੋ ਕਰ ੧੬ ਪਹਿਰ ਦੀ ਸਪੀਚ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹੀ ਉਸਤਵ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋਣਾ ਲੋੜੀਏ ।ਜੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਇ, ਤਾਂ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਾਨ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਪ ਵਟ ਕੇ ਪਾਠ ਸੁਣਿਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਸਬਦ ਚੌਂਕੀ ਕੀਰਤਨ, ਬਾਜਾ ਆਦਿਕ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੇਸ਼ਟਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸਰਾਸਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਨਾ ਅਤੇ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੈ। ਤਾਤਪ੍ਰ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਹੋਰ ਚੇਸ਼ਟਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਕਰ ਪਾਠੀ ਦਾ ਤੇ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਾਠ ਵਲੋਂ ਵਿਖੇਪ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕੇ।

ਭਾਈ ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਦੇਖਨੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਭਾਗ ਦੂਜਾ, ਪੰਨਾ ੯੭ ਤੇ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੁਕਤੇਸ੍ਰ ਦ੍ਰਸਾਵਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ੀਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਟਰੈਕਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਟੈਮ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਕੇਸ਼ੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸਵਛ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਅ੍ਰਦਾਸੇ ਦੇ ਟੈਮ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ। ਧੂਪ ਦੀਪ ਵ ਜੋਤਿ ਵ ਜਲ ਦਾ ਕੁੰਭ ਰਖਿਆ

ਜਾਏ । ਧੂਪ ਧੁਖਾਵਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਅਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਧੂਪ ਧੁਖਾਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਿਨਤੀ ਦੋ, ਪਾਂਚ ਤਕ ਹੋਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਪੰਜ ਪਾਠੀਏ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋਨੇ ਚਾਹੀਏ । ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਲਗ, ਕੰਨਾ, ਬਿੰਦੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੁਵਾਰਾ ਪੂਰੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ ।

ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨ : - ਕਿਉਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ, ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੂਸ੍ਰੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਰਖਿਆ ਜਾਏ, ਸੁਖਮਨੀ ਯਾ ਆਸਾ ਵਾਰ ਜੀ ਆਦਿਕ ਬਾਣੀਆਂ, ਭੁਲ-ਚੁਕ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਗੀ ? ਉਤਰ : - ਭਾਈ ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਗੁਣੀ ਜਨਾਂ ਤੋਂ ਤੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ੴ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਹੈ ਔਰ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਔਰ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੈ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਨਾਲ ਰਖਨਾ ਜੋਗ ਹੈ । ਮਾਲਾ ਦੇ ੧੦੮ ਮਨਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰ ਗਿਨਤੀ ੧੦੦ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ੮ ਆਠ ਮਨਕੇ ਭੁਲ-ਚੁਕ ਵਾਸਤੇ ਛਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਨੇਮ ਹੈ ।

ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨ : - ਨਾਰੀਯਲ ਰਖਨਾ ਕਿਥੇ ਲਿਖਯਾ ਹੈ ? ਏਹ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਹੈ । ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ । ਉਤ੍ਰ : - ਨਹੀਂ, ਭਾਈ ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਨਾਰੀਯਲ ਬੜਾ ਉਤਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਦੇਖੋ, ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਨਾਰੀਅਲ ਗੁਰਆਈ ਦੇ ਟੈਮ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ । ਵਹੀ ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਦਸੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤਕ ਚਲਦੀ ਆਈ । ਸ੍ਰੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਹਥੀਂ ਨਾਰੀਯਲ ਔਰ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮਨੇ ਰਖ ਕੇ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ । ਭਾਈ ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਜਿਥੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਰੀਯਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਮਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਾਰੀਯਲ ਰਖ ਕੇ ਮਥਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਟੇਕੀਏ ?

ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ : - ਭਲਾ ਨਾਰੀਯਲ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਯਾ, ਪ੍ਰ ਜਲ ਦਾ ਕੁੰਭ ਰਖਨ ਦਾ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ ? ਉਤ੍ਰ : - ਭਾਈ ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੇ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, "ਕੁੰਭੇ ਬਧਾ ਜਲੁ ਰਹੈ ਜਲ ਬਿਨੁ ਕੁੰਭੁ ਨ ਹੋਇ" [੩] । ਦੂਜਾ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਮਾਨ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਵਾਹੁ ਸ਼ਾਦੀ ਬੱਚੀ-ਬੱਚੇ ਦੀ ਹੋਵੇ ਯਾ ਕੋਈ ਬੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਮਾਗਮ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਟੈਮ ਪਿਤਾ ਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ 'ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ' [੪], ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਨੋਟ : - ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੋਕ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਮਾਨ ਜਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦੇ ਅਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਔਰ ਉਸ ਵਿਚ ਵਡੀ ਭਾਰੀ ਤਾਸੀਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਏਹ ਕੁੰਭ ਦਾ ਜਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਅਸ੍ਰ ਧਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ

---

[੩] ਵਾਰ ਆਸਾ, ਮਹਲਾ ੧, ਸਲੋਕ, ਪੰਨਾ ੪੬੯, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।

[੪] ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਸਲੋਕ, ਪੰਨਾ ੮, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।

ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਛਕਣ ਛਕਾਉਣ ਦਾ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਮਹਾਤਮ ਹੈ । ਸਾਇੰਸ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭੀ ਇਸ ਦੀ ਸਚਆਈ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਨੀ ਅਤੇ ਜਲ ਵਿਚ ਆਕਰਖਣ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਬਦ ਅਤੇ ਸਕੰਲਪ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਨੂੰ ਖਿਚ ਕਰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਧਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸੋ ਪਾਠ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪ੍ਰ ਇਸ ਕੁੰਭ ਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਤ ਦਾ ਅਥਵਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੁਧ, ਮਿਠਾ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੇ ਰੀਤੀ ਪ੍ਰ ਛਕਾਯਾ ਜਾਣਾ ਭਲਾ ਹੈ । ਜੋਤਿ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਆਰਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਾਲਾ ਹੀ ਲੈਨਾ, ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਸੰਮਤੀ ਸਮੇਤ । (ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਪ੍ਰ ਹਵਾਲਾ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰ, ਭਾਗ ਦੋ, ਸਫ਼ਾ ੯੩) ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਧਾਰਨ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਪਾਠ ਦੀ ਬਿਧੀ ।

ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭੇਟ ਹੋਕਰ ਅ੍ਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇ । ਆਰੰਭ ਸਮੇਂ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਤਕ ਪਾਠ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਅ੍ਰਥਾਤ ਜਪੁ, ਰਹਿਰਾਸ, ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਤਕ, ਜੇ ਅਵਸਰ ਨਾ ਹੋਵੈ, ਤਾਂ ਜਪੁ ਜੀ ਦਾ । ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਖਤ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੋਨੇ ਪ੍ਰ ਪੰਜ ਪਉੜੀਆਂ ਪ੍ਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਹੋਵੈ ।

ਪਾਠ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ । ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠ ਕਰ ਕੇ ਨਾਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਾਠ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਏ । ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨਿਵਾਸੀ ਦੇ ਨਮਿਤ ਦਾ ਭੋਗ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਨਾਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪਾਠ ਤੋਰ ਕੇ, ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕਰ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਪਾਯਾ ਜਾਏ । ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋ ਕਰ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪ੍ਰ ਭੋਗ ਪਵੇ । ਸੰਖ ਦੀ ਧੁਨੀ, ਨਗਾਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ ਆਦਿਕ ਜੈਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਹੋਵੈ । ਮੁੜ ਆਦਿ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਪਉੜੀਆਂ ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਜਪੁ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪਤਰਿਆਂ ਪ੍ਰ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ । ਸਲੋਕ ਪ੍ਰ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਝਨੀ । ਯਥਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਰੁਮਾਲ ਚੜ੍ਹਾਉਨਾ, ਭੋਗ ਦੇ ਮਗ੍ਰੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਆਰਤੀ ਦੁਵਾਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਯਥਾ-ਬਿਧੀ ਕਰਨੀ । ਆਰਤੀ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਕੇਸਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਨਾ ਆਦਿਕ ਕਰ ਪਤ੍ਰੇ ਰੰਗਨੇ ਆ ਵਿਚਾਰਤ ਸਿਧ ਹਨ, ਪ੍ਰ ਇਸ ਵਿਚ ਭੀ ਲਾਭ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ੍ਰ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੋਈ ਨਾਲ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੀੜੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਆਰਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ

ਭਾਲ ਮੈ ਕੁੰਕਮ ਅੱਛਤ ਲਾਵੈਂ [5]

ਉਚਾਰ ਸਮੇਂ ਕੇਸ੍ਰ ਦਾ ਤਿਲਕ ਰੁਮਾਲ ਉਪ੍ਰ ਹੀ ਕਰ ਦੇਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ । ਪਾਠੀਏ ਨੂੰ ਪਾਠ ਦਾ ਅ੍ਰਦਾਸ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪਾਠ ਦੀ ਮੋਖ ਭੇਟਾ ਹੈ, ਪਾਠੀ ਦੀ ਘਾਲ ਦੇ ਬੀਚਾਰ ਪ੍ਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ । ਜਿਤਨੀ ਘਾਲ ਦੀ ਮੋਖ ਭੇਟ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ, ਇਤਨੇ ਹੀ ਪਾਠ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ । ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਘਾਲੀ ਘਾਲ ਆਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਬਸਤ੍ਰ ਅਪਨੀ ਇਛਾ ਤਥਾ ਯਥਾ-ਸ਼ਕਤ ਪਾਠੀਏ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਤਥਾ ਪਾਠ ਸਮੇਂ ਖੁਰਾਕ ਭੀ, ਜੋ ਅਸ੍ਰ

[5] ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ, ਪੰਨਾ ੭੯, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।

ਆਵੈ, ਯਥਾ-ਸ਼ਕਤ, ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਏਹ ਗਲ ਯਾਦ ਰਖਨੀ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਹਿਲਾ ੩ ਤੀਜੇ ਵਾਲੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਦੀ ਅੰਤ ਦੀ ਤੁਕ ਏਹ (ਰਹਾਉ)

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ ॥ [੬]

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਛੋਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਲੀਆ ਕਰਨੀ । ਸਾਰੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੰਤ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਇਕਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਇਸ ਤੁਕ ਦੇ ਮਿਲ ਕਰ ਜੋੜੀ ਜੁੜਨ ਦੀ ਅਕਾਖੀਆਂ ਕਰ ਰਹਿਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਕਰ ਪਾਠ ਖੰਡਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਪਾਠ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਪ੍ਰ ਹੀ ਮਨ ਵਾਂਛਤ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਸੰਪਟ ਪਾਠ ਅਤੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪਾਠ, ਸੰਪਟ ਪਾਠ ਭੀ ਕਾਮਨਾ ਦੀ ਸਿਧੀ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਭਾਵ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਪਟ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਸਬਦ ਸਬਦ ਪ੍ਰ ਸੰਪਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਧੀ ਮੁਕਤੀ ਮਾਰਗ ਨਾਮੀਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰਿੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਸਪਤਾਹਿਕ ਪਾਠ, ਜੋ ਸਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਹੋਰ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਨੇਮ ਕਰਕੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਉਸ ਨੇਮ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸਾ ਨੇਮ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਪਵੈ । ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਜਿਸ ਨੇ ਭੀ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਜਨ ਟਿੰਡ ਬੁੰਗੇ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਨੇ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ ਯਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ, ਤਾਂ ਪਾਠ ਦੀ ਵਿਧੀ ਲਿਖ ਕੇ ਪੂਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ । ਇਥੇ ਵਿਸਥਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਅਜੇ ਭੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਪਾਠ ਦੇ ਉਤੇ ਸ਼ੰਕਾ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਹਾਨ ਸੰਕਟ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਹੋਵੈ, ਯਾ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਤੋਂ ਕਠਨ ਹੋਵੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬਿਧੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲੋ । ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਨਹੀਂ । ਜੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ । ਉਸੀ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਬਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਂਗੇ । ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਆਨੇ ਪੂਰਾ ਹੋਏਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਬਰਸਾਤ ਨਾ ਹੋਨ ਦੇ ਟੈਮ ਅਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ।

ਨੋਟ : - ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਗ ਹੋਨਾ ਵ ਲੰਗਰ ਹੋਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪੰਜਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸ਼ਮੇਧ ਜਗ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੁਲ ਹਤਿਯਾ ਦਾ ਪਾਪ ਉਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਸੰਖ, ਘੰਟਾ ਉਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰਖਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਜਦ ਏਹ ਅਪਨੇ ਆਪ ਬਜਨਗੇ, ਤਾਂ ਸਮਝਨਾ ਜਗ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ । ਸੋ ਬਾਲਮੀਕ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਭੋਜਨ ਛਕਨੇ ਪ੍ਰ ਸੰਖ, ਘੰਟਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪਨੇ ਆਪ ਬਜੇ ਸਨ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਪ੍ਰ ਲੰਗ੍ਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

---

[੬] ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ, ਮਹਲਾ ੩, ਪੰਨਾ ੯੪੭, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰਸਿਖ ਮੁਖਿ ਪਾਇ ॥ [੭]

ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖੁ ਦਇਆਲਾ ॥ ਨਾਨਕ ਤੁਮਰੇ ਬਾਲ ਗੁਪਾਲਾ ॥ [੮]

ਕਹਾ ਬੁੱਧ ਪ੍ਰਭ ਤੁੱਛ ਹਮਾਰੀ ॥ ਬਰਨਿ ਸਕੈ ਮਹਿਮਾ ਜੁ ਤਿਹਾਰੀ ॥
ਹਮ ਨ ਸਕਤ ਕਰਿ ਸਿਫਤ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ਆਪ ਲੇਹੁ ਤੁਮ ਕਥਾ ਸੁਧਾਰੀ ॥ ੩ ॥
ਕਹਾ ਲਗੈ ਇਹੁ ਕੀਟ ਬਖਾਨੈ ॥ ਮਹਿਮਾ ਤੋਰਿ ਤੁਹੀ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨੈ ॥ [੯]

ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਸਚਖੰਡ ਦਰਬਾਰ ਕੁਛ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਹ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਮੇਂ ਏਕੋ ਹੀ ਗ੍ਰਿੰਥੀ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਇਤਨੀ ਆਮਦਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਤਨੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਸਚਖੰਡ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਵਰਨਣਿ ਕੀਤਾ ਹੈ : -

ਤਿਥੈ ਸੋਹਨਿ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣੁ ॥ [੧੦]

ਸਚਖੰਡ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈਂ। ਕੁਛ ਅਰਸੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਹੈਡ ਜਥੇਦਾਰ ਵਾਂਗੂੰ (ਗਿਲਤੀ) ਕਮਰ ਕਸੇ ਸਜਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਦੇ ਟੈਮ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਓਹ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਏਕ ਵਰਦੀ ਹੋਣਿ ਕਰਕੇ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥ [੧੧]

ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਯਾਤ੍ਰੂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ (ਕਚ ਪਕਾਈ ਓਥੈ ਪਾਇ) ਤਿਆਰ ਪ੍ਰਤਿਆਰ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। 'ਤਿਥੈ ਸੋਹਨਿ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣੁ' ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਂਦੇ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੀ, ਜੇੜ੍ਹੇ ਸਚਖੰਡ ਦਰਬਾਰ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ, ਓਹ ਭੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਕਮ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਏਤੁ ਰਾਹਿ ਪਤਿ ਪਵੜੀਆ ਚੜੀਐ

---

[੭] ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ, ਮਹਲਾ ੪, ਪੰਨਾ ੧੬੪, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ।
[੮] ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੨੬੦, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ।
[੯] ਸ੍ਰੀ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ, ਪੰਨਾ ੪੭, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ।
[੧੦] ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਪਉੜੀ ੩੪, ਪੰਨਾ ੭, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ।
[੧੧] ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਪਉੜੀ ੩੪, ਪੰਨਾ ੭, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ।

ਹੋਇ ਇਕੀਸ ॥' [12] ਏਹ ਤ੍ਰੈ ਜੇੜ੍ਹੇ ਪਉੜੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਉੜੀ ਦੁਵਾਰੇ ਓਹੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ' ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਤਿਨ ਕਾਰ ॥' [13] । ਸਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਉਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਔਰ ਏਹ ਤ੍ਰੈ ਪਦ ਪਉੜੀ ਤੇ ਕਉਣ ਚੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ : -

ਤਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੋ ਕਰੇ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ॥ [14]

ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਦਰ ਕਰਨ ਓਹ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਸਜਨੋ, ਸਚਖੰਡ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਛ ਮ੍ਰਿਯਾਦਾ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੋ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ । ਅਉਰ ਜੋ ਭੀ ਕੁਛ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਆਓ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੀਏ । ਪ੍ਰਮਾਨ ਵਜੋਂ : -

ਦਰਸਨ ਪਾ ਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਚਖੰਡ ਦਰਸਨ ਪਾ ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾ ਲੇ ਏਕ ਬਾਰ ਚਲ ਆ ।
ਹੇਮਕੁੰਟ ਤੋਂ ਜੋਗੀ ਆਇਆ ਨਯਾ ਖੇਲ ਰਚਾ ।
ਸੁੰਦ੍ਰ ਕਲਗੀ, ਬਾਜ ਸੋਹਣਾ, ਕੰਧੇ ਧਨੁਖ ਸਜਾ ।
ਦਰਸ਼ਨ ਪਾ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੇ ਸੰਗਤ ਆਈ, ਅਪਨੇ ਭਾਗ ਜਗਾ ।
ਅਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਪ ਬੈਠੇ ਜਗ-ਮਗ ਜੋਤਿ ਜਗਾ ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਨਨੇ ਪਾ ਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਆਵਾਗਉਣ ਮਿਟਾ ।
ਦਰਸ਼ਨ ਪਾ ਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਚਖੰਡ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾ ।

---

[12] ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਪਉੜੀ ੩੨, ਪੰਨਾ ੭, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।
[13] ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਪਉੜੀ ੩੮, ਪੰਨਾ ੮, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।
[14] ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੧ ਚਉਪਦੇ, ਪੰਨਾ ੬੬੦, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ।